

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330. 341. 1 (477)

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/16.4>

Зварич І.Т.

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри менеджменту і маркетингу
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Зварич О.І.

доктор економічних наук,
доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

У статті висвітлюється використання відповідних інституційних засад економічного розвитку вітчизняних регіонів у світлі формування інноваційних систем. При цьому встановлено, що на його рівень впливає насамперед історично сформована інституційна основа економічної системи держави. Водночас виходячи з інституційних принципів формування економічного розвитку регіону можна говорити про створення різних типів систем інновацій. У широкому трактуванні концепція інноваційних систем поєднує у собі всі елементи й аспекти економічної структури та інституційного укладу, яким здійснюється істотний вплив на процеси навчання, пошуку і використання інновацій в економіці території. Формування регіональної інноваційної політики в Україні значною мірою є процесом, залежним від зовнішніх умов (у тому числі від доступності ресурсів з європейських фондів). Меншою мірою він є результатом низової потреби та переорієнтації регіональної політики на проблеми, пов'язані з інноваційністю економіки. Водночас викликом для неї має стати розповсюдження і ширше використання регіонального прогнозу. Тому регіональний foresight повинен стати загальним та ключовим інструментом стимулювання економічних змін поруч із розширенням моніторингу інноваційних процесів і відкриттям та розповсюдженням доступу до цієї інформації серед широкого кола суб'єктів господарювання, що має стати фундаментом у побудові регіональних систем інновацій. При цьому отримані у результаті цього знання про механізми, функціонуючі у регіональному середовищі, необхідні не лише для розуміння таких процесів, а й мають стати чинниками регіональної інвестиційної політики.

Ключові слова: регіон, економічний розвиток, інноваційні системи.

Постановка проблеми. До чинників, які впливають на рівень економічного розвитку регіонів, належить історично сформована інституційна основа економіки. Значення інституцій як визначального чинника, що впливає на функціонування економіки регіону, вперше почали підкреслювати економісти, які презентували так звану інституційну школу, чи класичний інституціоналізм. При цьому він отримав свого активного розвитку спочатку у США в кінці XIX – на початку XX ст., хоча значний вплив на його формування мала німецька «історична школа» в економіці. Найвидатнішими представниками інституційної школи були Торстен Буйде Веблен, Джон Коммонз, Веслі Клер Мітчел, а з молодших – Джон Кеннет Гелбрейт і Гунар Мюрдаль та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На нашу думку, наводити окремі праці щодо інституційних засад економічного розвитку вітчизняних регіонів у світлі формування інноваційних систем із їх широкого загалу, що давно увійшли у вітчизняний науковий простір, який активно поповнюється особливо останнім часом, необхідності немає. Водночас, зважаючи

на динамічність цих процесів у часі, ця проблематика має не лише теоретичне, а й практичне значення, що й стало основним завданням цієї наукової розвідки. Водночас не до кінця вивченими залишаються такі питання, як системне дослідження «інституційного оточення», формування науково обґрунтованих підходів до класифікації моделей регіональних інноваційних систем та ін.

Мега статті полягає у дослідженні цих проблем як ключових у контексті економічного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Формулювання поняття інститутів є утрудненим не лише для економістів, а й для представників інших напрямів науки. Ще Т. Веблен писав, що «...суспільні інститути за своєю суттю відображають домінуючі способи мислення, які враховують як суспільні умови, так і ключові функції індивіда та суспільства» [1].

У загальному плані відповідні інститути відображають правила гри, що утворюють взаємозв'язки між різними суб'єктами у процесі господарювання. Таке поняття інституції можна вживати і для визначення

сукупності установ та організацій, якими формується середовище для належного функціонування різних суб'єктів господарювання. Подібно до людського капіталу ними створюється тло для процесів економічного розвитку кожного із регіонів.

Інституційне оточення визначається у науковій літературі по-різному. Часто його відносять до «інституційної структури», яка інтерпретується як набір правил гри у суспільстві або, інакше, умови, що створені для формування взаємодії між людьми [2]. До цієї структури відносять історичні умови, традиції, звичаї, норми поведінки людей, систему правосуддя і освітні, фінансові умови. По-іншому інституційне оточення визначається у документах Європейської Комісії та ОЕСР, які визначають його через призму таких складників, як загальна освітня система, що визначає мінімальні стандарти навчання робочої сили і споживчого ринку; система вищої освіти; система спеціалізованої технічної освіти; науково-дослідна база; набір знань у вигляді публікацій, стандартів, технічних норм; інноваційна політика, зокрема державна, в інших сферах, які впливають на інновації в компаніях; юридичне та макроекономічне оточення, таке як патентне і податкове право, принципи політики, стосовно відсоткових ставок, валютної політики, митних платежів та конкуренції; комунікаційна інфраструктура і телекомунікаційні мережі; фінансові установи, що сприяють полегшенню доступу до капіталу високого ризику (venture capital); доступність ринку, тобто можливість формування близьких зв'язків із клієнтами та такі аспекти, як величина ринку і легкість доступу до ринку; структура сектору та конкурентоспроможне оточення, у тому числі існування фірм-постачальників у комплементарних секторах [3]. Інституційне оточення створює відповідні можливості для використання у регіоні людського капіталу, є відповідальним за створення середовища для інноваційної діяльності. Виходячи з інституційних засад формування економічного розвитку регіонів, можна говорити про створення різних типів інноваційних систем. Звужена чи первинна інтерпретація цього явища визначає систему інновації як зв'язок та співробітництво головних учасників інновацій: сектору науки, державних і приватних науково-дослідних інститутів та великих економічних корпорацій. Цей підхід є особливо характерним для аналізу процесів інновації на надрегіональному рівні, переважно державному, віддзеркалює висхідну модель (top-down) щодо створення інновацій [4]. У широкому трактуванні концепція систем інновації поєднує у собі елементи й аспекти економічної структури та інституційного укладу, що мають вплив на процес навчання, пошуку і використання інновації [5]. У цьому сенсі система базується на інтерактивній моделі створення процесів інновації. Особливо важливим є тут суспільний та культурний контекст системи інновації, у якому вони є результатом суспільних взаємодій між учасниками. Отже, інновація є похідною взаємодій, які виникають у результаті співпраці багатьох учасників і є ефектом синергетичної та колективної, а не індивідуальної дії.

Інституційна інфраструктура може бути сформована й у вузькому значенні через: державні (влада та вища школа); різні державно-приватні установи (наприклад, агентства регіонального розвитку); поза-

урядові структури громадянського сектору (приміром, фонди і товариства розвитку підприємництва та інноваційності, центри, підтримуючі трансфер технологій, технологічні парки, інкубатори); товариства приватного сектору (наприклад, професійні спілки); приватні установи (зокрема, фонди venture capital) [6].

У [7] особливо підкреслюється співіснування двох систем інновацій, так званих операційних і концептуальних систем. Операційний підхід віддзеркалює справжній феномен, що полягає у самостійному навчанні соціально-економічних систем. Концептуальна система інновацій – логічна абстракція, теоретична конструкція, котра складається з принципів та прав, які тлумачать взаємозв'язки між змінними й елементами системи. У цьому значенні термін «система» посилається на методологічний підхід як інструментарій аналізу.

Згідно з таким трактуванням конструюються структури, що повною мірою не відображають справжнього феномену систем інновації. Існуючі концептуальна різноманітність та емпіричне багатство дають дослідникам багато типологій регіональних систем інновації. У [7] пропонується регіональні системи інновації поділяти за двома такими критеріями: способом організації та координації дій системи (так званий вимір governance), структурою суб'єктів і внутрішніми бізнес-зв'язками. Виходячи саме з першого критерію виокремлюються три типи різних моделей регіональних інноваційних систем:

- місцеві регіональні системи інновації. Цей їхній тип йде «знизу», є локальним чи місцевим, організованим через внутрішню координацію, та функціонує, ґрунтуючись на місцевих джерелах фінансування (місцеві фонди, гранти, позики). Зазвичай така система спонтанна, створена природним шляхом. Згруповані у ній дослідні компетенції дуже високі, близькі до потреб ринку. Характеризується такий тип систем інновації низьким рівнем технічної спеціалізації та більшою спрямованістю на розв'язування конкретних проблем, аніж на великі науково-дослідні проекти або ж експертизи;

- сітьові регіональні системи інновації. Створення знань, інновації та трансфер технології у цьому виді систем є багаторівневим, поєднуючим місцевий, регіональний, державний і міжнародний рівні. Як наслідок, фінансування системи відбувається через угоди з банками, урядовими агентствами або корпораціями. Дослідні компетенції у сітьовій системі високі та беруть початок у науковому світі та НДДКР й, очевидно, є наслідком ринкових потреб. Координація дії цієї системи висока як з огляду на великий масштаб, так і на різноманітність суб'єктів, якими утворюється система (малі фірми, великі національні та міжнародні корпорації, різні товариства й агентства та бізнес-клуби). Такі системи характеризуються великою гнучкістю функціонування;

- регіональні системи інновації, які ґрунтуються на державному управлінні. Ця модель регіональної системи інновації є доволі стійкою внаслідок зовнішніх рішень і дій, що є результатом державної політики та рішень центральної влади. Фінансування суб'єктів, якими створюються система інновацій, здійснюється з державних ресурсів. Дослідження, які здійснюються її

учасниками, зосереджуються на стратегічних державних розробках і характеризуються дуже високими ступенем спеціалізації та рівнем координації.

Зважаючи на структуру відповідних суб'єктів господарювання і внутрішні бізнес-зв'язки, виділено такі моделі інноваційних систем [9]:

– локалізовані регіональні системи інновації. Вони виникають у секторі малих і середніх компаній, великі суб'єкти ж виконують другорядні функції. Культура та інноваційна здатність місцевих суб'єктів господарювання добре не розвинені, проте разом із цим місцеві дослідні одиниці відкриті та здатні до входження у мережі співробітництва із суб'єктами, що функціонують у регіоні. У цих системах найбільш істотну роль відіграє, головним чином, саме державний сектор інновацій і НДДКР, а приватні структури мають менше значення. Для них характерні тенденції до створення мереж та різного виду товариств між суб'єктами господарювання й органами державної влади;

– інтерактивні регіональні системи інновацій. У них співіснують однаково великі та малі фірми. У самій же системі існує розумна рівновага між окремими суб'єктами та їх велика комплементарність (суб'єкти сектору малих і середніх підприємств, великі міжнародні корпорації, НДДКР, органи державної влади). Тут має місце збалансована змішана структура з позиції фінансового стану фірми (внутрішні та зовнішні інвестиції) або форми її власності (державні, приватні суб'єкти та установи) чи джерел фінансування інноваційної активності та науково-дослідного розвитку. Такі системи характеризуються інтерактивною культурою і вищою за середню тенденцією до створення сітьових зв'язків та різних форм співробітництва, які віддзеркалюються у товариствах, регіональних промислових мережах і бізнес-клубах;

– світові регіональні системи інновацій. У цьому типі регіональних систем домінують глобальні корпорації, що підтримуються місцевим сектором малих та середніх підприємств (приміром, мережі постачальників, якими утворюються кластери), сильно залежним від великих корпорацій. Джерела інновацій і науково-дослідний розвиток значною мірою є похідними внутрішніх НДДКР, однак такі системи характеризуються добре розвинутою державною інфраструктурою підтримки інноваційності, яка адресується безпосередньо до сектору малих та середніх підприємств. У цих системах переважають приватні джерела фінансування інноваційного і науково-дослідного розвитку.

Розвиток такої класифікації продовжено у [4], де типологія регіональних систем інновацій здійснена виходячи з логіки дії інноваційних систем:

– територіальна (місцева) система інновації. У ній у процесі створення інновацій суб'єкти господарювання об'єднуються на принципах локалізованих взаємодії та вченні, стимульованому географічною близькістю і безпосередніми зв'язками між тими суб'єктами, якими створюється інноваційна система. Така модель ринкова, у якій чинники попиту зумовлюють напрями інновації. Ця система нагадує промисловий дистрикт (район), що характеризується сильними сітьовими зв'язками та локальними чинниками розвитку;

– регіонально пов'язана (сітьова) система інновацій. Це також «місцева модель», яка використовує переду-

сім локалізоване вчення і регіональну специфіку. Така інноваційна система міцно пов'язана з регіональною інституційною інфраструктурою та характеризується (порівняно з територіальною) спланованим та координуваним укладом державно-приватних дій. А істотну роль у функціонуванні систем відіграє політика регіональної влади – зміцнення інноваційних здатностей і співробітництва суб'єктів. Цей тип системи часто визначається як «ідеальна модель» регіональної системи інновацій;

– «регіоналізована» національна система інновацій – домінує через великі міжнародні господарські суб'єкти. Інституційна інфраструктура міцно інтегрована та взаємозалежна від державної системи інновацій. Регіональне середовище інновацій тісно пов'язане і залежить від зовнішніх партнерів. Дослідження цілеспрямовані на потреби великих суб'єктів господарювання. Тут домінуючими є вертикальні зв'язки та зовнішня логіка співробітництва.

Запропонована типологія характеризує інституційні структури і механізми функціонування регіональних систем інновацій. Зокрема, це: зв'язки всередині системи і ступінь внутрішньої координації та організації системи, значення і структура відповідних суб'єктів господарювання, джерела фінансування інноваційної активності та науково-дослідного розвитку, рівень дослідних компетенцій і функцій органів державної влади як інституціональні чинники розвитку. Кількість взаємозалежних елементів, які формують регіональні системи інновацій, впливає на їх різноманітність та індивідуальний характер кожної з них. При цьому регіональна інноваційна система не є простим аналогом концепції національної системи інновацій, навпаки, їхньою спільною ознакою є багатовимірне та інтерактивне трактування процесів інновацій. Серед них – різноманітні комплементарні та взаємозалежні трактування процесів створення, абсорбції та дифузії інновацій. І акцент тут робиться, головним чином, на інші елементи процесу створення та розвитку інновацій.

У інноваційній системі регіону на першому місці є просторова близькість, що сприяє безпосереднім взаємодіям і створює фундамент творення знань та інновації у процесі навчання. Істотну роль у цій концепції відіграє соціально-культурно-інституційне середовище як основа регіональних систем інновацій. Водночас у більшості моделей регіональних інноваційних систем важливими є вміння самоорганізації та низхідний характер процесів, які відбуваються у системі, та сітьовий характер зв'язків між її суб'єктами.

У національній системі інновацій першочергову роль відіграють державний сектор і напрями державної політики, що безпосередньо або ж опосередковано впливають на процеси інновацій (зокрема, фінансова, промислова, науково-дослідна, освітня політика тощо). Важливою ланкою є сфера регулювання та система державних суб'єктів, які формують інноваційну політику на рівні країни (зокрема, державний сектор науково-дослідних одиниць, державний сектор вищих навчальних закладів і суб'єкти, безпосередньою метою яких є допомога процесам інновацій). Вона має більш концептуальний характер, який у висхідному порядку створює межі стимулювання процесів інновацій.

Ця система є скоріше знаряддям формування інноваційних процесів на рівні держави, ніж природною чи сільською системою інновацій.

Концепція регіональних систем інновацій базується на декількох основних та водночас паралельних теоретичних течіях. Фундаментальне значення для розвитку її інтерпретації має низка науково-дослідних робіт, здійснюваних групою GREMI щодо дослідження інноваційного середовища [5]. Вагомий внесок у розвиток теоретичного фундаменту процесів інновації зробила і концепція регіонів, які «навчаються». Такий підхід характеризується тим, що чинники конкурентоспроможності підприємств, які уможливають їх функціонування на світових ринках, такі як інновація, гнучкість, тісні мережеві зв'язки, виникають в умовах місцевого розвитку. Тематиці територіального та системного контексту інноваційних процесів присвячено й концепцію кластеру, популяризовану М. Портером. Кластер як територіальна форма організації середовища підприємництва значно збільшує здатність суб'єктів до створення, абсорбції та дифузії інновацій. Особливе значення у створенні цих процесів і запасів знань мають інноваційні кластери під назвою дослідних кластерів або ж кластерів, ґрунтованих на різних знаннях.

Як видно з типології, важливим аспектом формування регіональних систем інновацій є заходи регулюючого впливу держави з метою дотримання визначених регіональних пріоритетів. Сучасні прикладні інноваційні дослідження знаходяться у центрі уваги фахівців багатьох країн Центральної та Східної Європи і визначені як основний чинник інноваційного розвитку процесів, що зачіпають практично всі галузі, насамперед сфери високих та середніх технологій. Такі пріоритетні напрями розвитку науки і техніки у державах Східної Європи та Центральної Азії визначають їхні спеціалізації. Спільні міжтериторіальні дослідження є інтеграційними ланцюжками між різними регіонами для співробітництва у сфері науки та інновацій. Таке співробітництво передовсім сприяє активізації інноваційного розвитку в економічно слабших регіонах, створюючи умови для подолання територіальних дисбалансів.

Багаторічні статистичні та наукові дослідження доводять, що асиметрія регіонального інноваційного розвитку характерна не лише для нашої країни. а даними досліджень Євростату, окремі регіони держав ЄС значно випереджають не лише інші регіони, а й рівень своєї країни загалом [4]. Так, столиці Угорщини – Будапешт та Словаччини – Братислава мають рівень інноваційності, що відповідає середньому рівню регіонального розвитку ЄС, хоча ці держави відносяться до групи країн, де загальний рівень інноваційного розвитку є значно нижчим за середній регіональний рівень ЄС. У Болгарії пріоритетним напрямом є ґрунтовні наукові дослідження з математики, астрономії, фізики, ядерних технологій, медичних і фармацевтичних досліджень. У Чехії більша увага приділяється біологічним, медичним наукам, фізиці, математиці, хімії. Угорщина має напрям розвитку інформаційних технологій, біотехнологій, агропромислових технологій та фармацевтиці. На Мальті пріоритетними є енергетика, навколишнє середовище, охорона здоров'я, біотех-

нологія. Серед пріоритетів Польщі можна визначити інновації в інформатиці, клінічній медицині, техніці, рослинництві та тваринництві. У Румунії більшість інвестицій спрямовується у технології та сільське господарство [5].

В Україні, відповідно до Закону «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», стратегічними пріоритетними напрямами на 2011–2021 рр. визначено: 1) «освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; 2) упровадження нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування та озброєння і військової техніки; 3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення та з'єднання, створення індустрії наноматеріалів і нанотехнологій; 4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу; 5) упровадження нових технологій і обладнання з метою якісного медичного обслуговування, лікування та фармацевтики; 6) широке застосування технологій екологічно чистого виробництва й охорони навколишнього природного середовища; 7) розвиток сучасних інформаційних та комунікаційних технологій і робототехніки» [8].

Аналіз інноваційних пріоритетів показує, що майже всі держави мають два блоки пріоритетів: специфічні (які відповідають конкретним територіям: гірсько-добувні, енергетика, агропромислові, освоєння мінеральних ресурсів) та загальні (інформаційні технології, біотехнології, охорона здоров'я). Саме ці загальні пріоритети можуть стати ланцюжком не лише між країнами, а й окремими регіонами різних держав. Водночас точки перетину для спільних досліджень створюють сприятливе середовище для міжнародного наукового співробітництва та сприяють утворенню міжнародних мереж. Точками дотику можуть бути і специфічні інноваційні напрями, проте лише за умови їх ідентичності у різних країнах, приміром дослідження вугледобувних та коксохімічних технологій, що можуть бути цікавими для інших держав чи і окремих регіонів, частина територій яких розташована саме у їхніх межах.

Підвищення ефективності інноваційної активності регіонів значною мірою залежить від стабільності регіональних структур у здійсненні НДР та реалізації інноваційної політики. Фрагментарний характер прийнятих рішень, неякісність інноваційної політики через відсутність активності регіональної влади є загрозами для поліпшення конкурентоспроможної позиції українських регіонів. Велика змінність структур і принципів формування регіональної системи інновацій часто нівелює здобуті у попередніх роках досвід та ефекти взаємодії, впроваджуючи разом із цим дезінтеграцію і нестабільність функціонування регіональних суб'єктів. При цьому фундаментальним простором інтервенції регіональної влади стає зміцнення координації та інтеграції дій на користь підвищення активності інноваційних регіонів. Браком у багатьох регіонах сильного й активного координатора та ініціатора проінноваційних дій спричиняється пасивність інноваційної політики і розосередження рішень та фрагментарність ухвалених ними цюнайважливіших регіональних заходів.

Загальним і основним викликом, перед яким стоять вітчизняні регіони, є інтенсифікація дій у сфері регіональної інноваційної політики. Українська регіональна інноваційна політика вимагає зміцнення та реорганізації в аспекті використання перспектив, які несе європейська інтеграція, і можливостей фінансування проінноваційних дій. Необхідним завданням є й перенесення центру ваги з «м'яких заходів» на так звані «жорсткі дії», безпосередньо зорієнтовані на поліпшення технологічного потенціалу та інноваційного регіону. Не применшуючи значення «м'яких заходів», що відповідно збільшують знання, інформацію і підвищують проінноваційну свідомість, більший акцент повинен робитися на безпосередні заходи щодо зміни структури системи та інноваційних здатностей регіонів у побудові регіональної системи інновацій.

Висновки. Побудова міцного базису регіональної системи інновацій вимагає перенесення акценту на партнерські заходи, ґрунтовані на співробітництві та мережових зв'язках. Побудова простору взаємодії та наявність довіри серед регіональних партнерів є основоположним чинником ефективності формування систем інновацій. Заходи, які здійснюються на користь підвищення інноваційної активності, у багатьох регіонах характеризуються великою індивідуалізацією дії, високою конкуренцією та небажанням до співробітництва. Як наслідок, у більшості регіонів спостерігається процес виникнення «острівних» інноваційних проєктів і заходів, ізольованих від регіонального оточення, що характеризуються надто низьким рівнем мережових зв'язків.

Формування регіональної інноваційної політики в Україні значною мірою є процесом, залежним від зовнішніх умов (зокрема, від доступності ресурсів з

європейських фондів). Меншою мірою він є результатом низової потреби та переорієнтації регіональної політики на проблеми, які пов'язані з інноваційністю економіки. Вітчизняна регіональна інноваційна політика, здається, весь час перебуває у «повзаючій фазі». Брак знань і досвіду у цій сфері, низька проінноваційна свідомість органів державної влади та традиційний і в цілому консервативний підхід до формування здатності інноваційних регіонів, слабка координація проінноваційних заходів є значними проблемами та викликами у формуванні регіональних систем інновацій. Така політика вимагає більшого ангажування регіональної влади, зміцнення і глибокої реорганізації для повного використання відповідних можливостей європейської інтеграції.

Викликом для української регіональної політики стає сьогодні розповсюдження та ширше використання і регіонального прогнозу (foresight) [9]. Повсюдно розроблені регіональні стратегії інновацій видаються також недостатнім інструментом для побудови ефективних інноваційних регіонів. Такі стратегії дають надто обмежену інформацію, що стосується майбутнього інноваційності регіональної економіки. Тому регіональний foresight має стати загальним та ключовим знаряддям стимулювання економічних змін. Розширення моніторингу і процесів інновацій разом із розповсюдженням та відкриттям доступу до цієї інформації широкому колу суб'єктів повинно стати фундаментом у побудові регіональних систем інновацій. Отримані у результаті foresightu та моніторингу знання про механізми, функціонуючи у регіональному середовищі, необхідні не лише для розуміння цих процесів, а й повинні стати зумовлюючими чинниками дієвої регіональної інноваційної політики.

Список використаних джерел:

1. Veblen Thorste Bund. The Theory of the Leasure Class. Public domain the USA. 1997. 792 p.
2. Pietrzyk I. Polityka regionalna Uniji Europejskiej i regiony w państwach członkowskich. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. OECD. Innovation Strategy, Getting a Head Start of Tomorrow, OECD Publishing. Ottaviano G., Thisse J.F., 1998. Agglomeration and Trade Revisited, Discussion paper series. London: Centre for Economic Policy Research, CEPR, 2010.
4. Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z. Region i jego rozwój w warunkach globalizacji. Warszawa: CedeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, 2007. 119 p.
5. Lundvall B.A. National systems of innovation: towards a theory of innovation and interactive learning. London Printer, 1992. 12 p.
6. Asheim B. Differentiated knowledge bases and varieties of regional innovation systems. «Innovation. The European Journal of Social Sciences», September 2007. Vol. 20, Iss. 3.
7. Braczyk H.J., Cooke Ph., Heidenreich M. Regional innovation systems. The role of governances in a globalized world. London: Un-ty College, 1998. P. 11.
8. Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» (зі змін. та доп.). URL: zakon2.rada.gov.ua (дата звернення: 27.01.2021).
9. Moulaert F., Hamdouch A. (2006). New views of innovation systems. Agents, rationes, networks and spatial scales in the knowledge infrastructure. *The European Journal of Social Sciences*. 2006. Vol. 19. Iss. 1. P. 34–67.

References:

1. Veblen Thorste Bund (1997). The Theory of the Leasure Class. Public domain the USA. 1997. 792 p.
2. Pietrzyk I. (2000) Polityka regionalna Uniji Europejskiej i regiony w państwach członkowskich. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000.
3. OECD (2010) Innovation Strategy, Getting a Head Start of Tomorrow, OECD Publishing. Ottaviano G., Thisse J.F., 1998. Agglomeration and Trade Revisited, Discussion paper series. London: Centre for Economic Policy Research, CEPR, 2010.
4. Chądzyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z. (2007) Region i jego rozwój w warunkach globalizacji. Warszawa: CedeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, 2007. S. 119.
5. Lundvall B.A. (1992). National systems of innovation: towards a theory of innovation and interactive learning. London Printer, 1992. S. 12.

-
6. Asheim B. (2007) Differentiated knowledge bases and varieties of regional innovation systems. *«Innovation. The European Journal of Social Sciences»*, September 2007. Vol. 20, Iss. 3, 2007. 230 p.
 7. Braczyk H.J., Cooke Ph., Heidenreich M. (1998) Regional innovation systems. The role of governances in a globalized world. London: Un-ty College, 1998. P. 11.
 8. Law of Ukraine of September 8, 2011 № 3715-VI «On Priority Areas of Innovation Activity in Ukraine» (as amend. and sup.). Available at: zakon2.rada.gov.ua (accessed 27 January 2021).
 9. Moulaert F., Hamdouch A. (2006) New views of innovation systems. Agents, rationes, networks and spatial scales in the knowledge infrastructure. *The European Journal of Social Sciences*. Vol. 19, Iss. 1, Mars 2006. P. 34–67.

Zvarych Igor, Zvarych Olena

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS OF ECONOMIC DEVELOPMENT REGIONS OF UKRAINE IN THE LIGHT OF FORMATION INNOVATIVE SYSTEMS

This article highlights the use of relevant institutional principles of economic development of domestic regions in the light of the formation of innovation systems. Thus with use of system approaches, methods of the analysis and synthesis, induction and deduction, the comparative analysis it is established that its level is influenced first of all by the historically formed institutional basis of economic system of the state. At the same time, based on the institutional principles of economic development of the region, we can talk about creating different types of innovation systems. At the same time, in a broad interpretation, the concept of innovation systems combines all the elements and aspects of the economic structure and institutional structure, which has a significant impact on the processes of learning, search and use of innovations in the economy of the territory. The formation of regional innovation policy in Ukraine is largely a process that depends on external conditions (including the availability of resources from European funds). To a lesser extent, it is the result of grassroots needs and the reorientation of regional policy to the challenges of economic innovation. At the same time, the regional innovation system is not a simple analogue of the concept of the national innovation system and vice versa, although their common feature is a multidimensional and interactive interpretation of the phenomenon of innovation, in particular, complementary and interdependent interpretations of their creation, absorption and diffusion. And the emphasis here is on other elements of their creation and development. At the same time, the challenge for regional investment policy should be the dissemination and wider use of the regional forecast. Therefore, regional foresight should become a general and key tool to stimulate relevant economic change, along with expanding the monitoring of innovation processes and opening and disseminating access to this information to a wide range of businesses, which should become the foundation for building regional innovation systems. The resulting knowledge of the mechanisms that operate in the regional environment is necessary not only to understand such processes, but should be a factor in regional investment policy.

Key words: region, economic development, innovation systems.

JEL classification: O18